

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XXXIV. Qualiter liceat occidere malefactores & injustos aggressores.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

CASUS XXXIV.

Qualiter liceat occidere malefactores & injustos aggressores?

ORbius Judex dubitat, 1. *An liceat omnes malefactores occidere, an etiam Principem tyrannicè imperantem.* 2. *An malefactor proscripti possit à quolibet liberè occidendus.* 3. *An occidi possit deprehensus in adulterio.* 4. *An occidi possit aggressor.* 5. *Quid si sit amens vel moriturus in mortali?* 6. *An adulter vel banditus queat se defendere, an malefactor vel etiam Innocens contra satellites.* 7. *Vel contra eum, qui decrevit occidere.* 8. *An aggressus teneatur fugere.* 9. *An liceat occidere invasorem honoris.* 10. *Vel pudicitia.* 11. *Aut bonorum temporalium.* 12. *Saltem si sint magni momenti?*
Pro resolut.

I. QUÆR. I. An liceat occidere malefactores?

R. Licet autoritate publicâ, non privatâ, dummodo crimen sit morte dignum & noxium Reipublicæ, & servetur ordo juris, est communis cum *D. Thom.* 2. 2. q. 64. a. 2. & 3. partim contra *Waldenses*, qui id simpliciter negabant, partim contra *Scotum* in 4. dist. 15. q. 3. a. 2. qui id tantùm ad casus in S. Scriptura expressos extendit. *Prob.* quia Scriptura generaliter dicit: *Maleficos non patieris vivere*, Exod. 22. & Apostolus ad Rom. 13. de Principe ait: *Non enim sine causa gladium portat, DE enim minister est, vindex iram ei, qui malè agit.* Ratio est; quia illicitum esse non potest, quod ad
con-

conservandam socialem politicam & quietam hominum vitam est omnino necessarium ; sed occidere malefactores reipublicæ noxios ita est necessarium , ergo : dixi autoritate publicâ ; nam summè periculosum , & intolerabile foret reipublicæ, si quilibet privatus malefactores occidere possit ; unde

Resolves seqq. 1. Tyrannus injustè invadens regnum vel principatum à quolibet cive occidi potest , quia quilibet habet jus vim iniquam reipublicæ illatam propulsandi , idque fit non tam autoritate privatâ quàm publicâ ex communi reipublicæ consensu , *S. Th. Lib. 2. de regim. Principum c. 6.* regno autem jam quietè possesso Tyrannus vel etiam Princeps legitimus , sed Tyrannicè inasperans , à quolibet occidi non potest, ut patet ex propositione Joannis Huls damnata in Conc. Constant. *Sess. 15. quilibet Tyrannus licitè potest à quocunque subdito interfici ;* ideoque tunc ad Superiorem , vel si talem non habet , ad judicium publicum totius communitatis recurrendum erit ; quæ illum regno privare poterit , si nolit ab injuriis desistere ; accepit enim Princeps vel Rex potestatem suam ab ipsa republica non in destructionem , sed ædificationem. *Suar. d. 13. de bell. Sect. 8. & plurimi apud Dicast. 501.*

2. Malefactores reipublicæ noxii à Principe vel Magistratu licitè proscribuntur à quibusvis liberè occidendi , etiam proposito occisionis præmio ; quia tunc quilibet constituitur Minister publicus justitiæ ; requiruntur tamen 4. Conditiones 1. Ut scelus sit notorium , quod aliter puniri non potest ; 2. Ut bannitus vel proscrip-
tus non occidatur ex odio, vel privata vindicta,

sed ex zelo justitiæ publicæ ; 3. Ut occisio non fiat extra territorium proscribentis , nisi Dominus territorialis expressè vel tacitè consentiat, qualiter semper consentire cum communi Juristarum docet *Dian. p. 5. t. 4. res. 24.* 4. Ut non fiat à Clerico , id enim prohibet Ecclesia *C. sententiam : ne Clerici* ; neque à proximè conjuncto, patre vel filio ; id enim vetat reverentia & pietas, nisi gravissimum reipublicæ malum, quod rarum est , aliter averti non posset ; tunc enim prævaleret bonum commune.

3. 3^{ti}o. Licitè occidi non potest deprehensus in adulterio , etiam ab ipso judice, nisi servato juris ordine : patet ex propositione 19. ab Alex. VII. damnata : *Non peccat maritus propriâ auctoritate occidens uxorem in adulterio deprehensam ; Ratio est Charitas Christiana & justitia* ; quibus maximè repugnat hominem ad eò imparatum & impœnitentem citra ullam necessitatem non servato juris ordine occidi ; leges civiles , quæ videntur id permittere, vel sunt iniquæ , & per jus Canonicum correctæ , vel tantùm remittunt pœnam homicidis debitam ; aliud est de Bannitis , qui sunt hostes reipublicæ & aliter occidi non possunt ; ut supponitur. An vagabundi ob furta occidi possint dixi *Cas. 32. n. 4.*

4. QUÆR. II. An occidere liceat injustum vitæ aggressorem ? R. Licere servato moderamine inculpatæ tutelæ , ita ut non plus noceatur, quàm pro defensione vitæ est necessarium ; ideòque si invasus fugiendo , clamando vel vulnerando possit se liberare , non licebit occidere ; est communis & certa , tum ex utroque jure *L. 3. ff. de just. & jur. C. jus naturale dist. 1. C. significasti 2. de homicid.* ubi dicitur vim vi repellere

lere omnia jura omnesque leges permittunt: tum ex consensu DD. cum *D. Th. sup. a. 7. Ratio* sumitur ex ipsa lege naturæ & ordine charitatis, quibus quisque vitam propriam præferre potest alienæ, & sui defensor non tam occidit autoritate privatâ, quàm publicâ ab utroque jure concessâ, neque propterea directè intenditur mors, sed sola actio defensiva, ex qua præter intentionem mors tanquam effectus sequitur; sicut medicus intendit solam sectionem venæ tanquam medium ad sanitatem, non verò dolorem vel debilitatem, quam ex sectione prævidet futuram. *Bannes, Salon. in a. 2. q. 64. a. 7. & ibid. Sylv.*

Ex dictis imò resolves seqq. Etsi in gratia s. constitutus ex charitate vel pietate posset permittere mortem propriam, si invalor sit parens, filius, frater, Superior vel persona Reipublicæ necessaria aut peccator in disgratia moriturus; ad hoc tamen non tenetur, quia ipse non est certus de statu gratiæ, & invalor seipsum juvare potest & tenetur, desistendo à violentiâ.

2. Licitè occiditur aggressor, etsi per aggressionem formaliter non peccet, ut furiosus, ebrius, amens, quia infert injuriam materialem gravissimam.

3. Adulter cum uxore deprehensus & propterea invalor à marito potest se defendere defensione etiam occisivâ, si opus est, quia maritus nullum jus habet vitam ejus aggrediendi.

4. Bannitus non potest se defendere contra 6. aggressores vitæ in provincia proscribentis, neque malefactor vim inferre satellitibus se capere volentibus, quia justè aggrediuntur, imò, quamvis quis innocenter esset capiendus ad mor-

rem, satellites occidere non posset, nisi forent conscii ipsius innocentiae; quia ita postulat commune bonum, ut Ministris officium publicum bonâ fide exercentibus vis non inferatur, *Steph. t. 4. d. 5. n. 10.*

5to: Si aggressor inflicto vulnere fugiat, non licet eum in fuga lædere vel occidere, quia hoc non esset se defendere ab injuria futura, sed vindicare præteritam.

6. Quandocunque me ipsum justè defendo, aggressorem mutilando vel occidendo, etiam alius eodem modo me posset defendere.

7. Si quis decrevit & paratus sit me occidere, sed nondum aggrediatur, occidi non potest, quia necdum vim infert; si verò aliquid agat, vel proximè paret se ad occidendum, aut de facto struat insidias, non teneris expectare primum ictum, sed potes prævenire; & si opus est occidere; *Lug. diss. 10. n. 157. Spor. t. 5. in decal. c. 2. num. 150. quod Metzger. t. 12. d. 27. a. 4. n. 2. dicit, esse certum, quia tunc adest præsens & actualis moraliter aggressio: v. g. latrones in via ante te & retro obsident, ut nullus sit effugii locus, quin prævenias occidendo; aut quis miscuit tibi lethale venenum, quod evitare non possis, quin artificio vel astu illud apponas vel propines ipsi auctori; aut si Dominus convocet servos ad te occidendum, & fugere non possis, quin occidas Dominum viam intercludere volentem, omnes hos licitè occidis, quia jam tunc actu vitam aggrediuntur. Quod si aggressio non sit proxima & actu moraliter præsens, sed remota; v. g. nôsti pro certo, quòd inimicus tuus decreverit te datâ occasione vel per se vel per suos occidere, juxta Lug.*

&

& alios adhuc poteris pravenire occidendo; sed in praxi non videtur id posse admitti, tum, quia sic facilè turbabitur Respublica aperiendo ostium ad patrandam homicidia occulta; tum, quia vix unquam deerit alius evadendi modus se v. g. pramuniendo, Judicem implorando, animum inimici per amicos emolliendo, se ad tempus subducendo, &c. *Less. Haun. t. 2. c. 6. cont. 4. Metzger n. 4. 8vò.* Non teneris fugere in vasorem, si per hoc gravem incurras ignominiam, ut si sis vir nobilis vel persona militaris: hanc sententiam *La Croix lib. 3. p. 1. n. 803.* dicit communissimam. Ratio est; quia adest moralis necessitas se defendendi: Clericis verò & Religiosis aut etiam Laicis plebeis & vilibus rarò probrosum est fugere, imò nemini, etiam Principi vel Nobili, si aggressor sit amens, ebrius, pater, filius vel Superior, ideòque tunc erit fugiendi obligatio.

QUÆR. III. An liceat occidere injustum aggressorem honoris vel famæ? v. g. quis minatur vel nititur tibi, tuæ religioni aut familiæ inferre gravem calumniam, spargendo falsa crimina, falsò apud Judicem accusando, testando, &c. *17.* Non licere; idque nunc certum videtur non tantum respectu Religiosorum & Clericorum, de quibus expressè loquitur *propof. 17.* ab Alex. VII. damnata, quæ sic habet: *Est licitum Religioso vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se vel sua religione spargere volentem occidere, &c.* sed etiam respectu Laicorum; nam propositiones sequentes loquuntur indefinitè, ut *18.* ab eodem damnata: *Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam Judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si alià viâ*

non potest innocens damnum vitare ; & zoma damnata ab Innoc. XI. Fas est viro honorato occidere invasorem , qui nititur calumniam inferre , si aliter hac ignominia vitari nequit ; idem quoque dicendum , si quis impingat alapam , vel fuste percutiat , & post impactam alapam vel ictum fustis fugiat. Ratio damnationis est , quia occisio infamatoris non est aptum medium propulsandi infamiam ; vel enim calumniam intentatam in iudicio idoneè probare potes , & tunc auctoritate iudicis sine homicidio honorem tueri teneris ; vel non potes probare ; & occidendo majorem incurres infamiam , quia traheris ad iudicium ; & condemnaberis ut homicida ; deinde occisio infamatoris ejus dicta non vincit falsitatis , ergo est ineptum medium recuperandæ vel conservandæ famæ : his non obstantibus , si quis velit tibi impingere alapam valdè ignominiosam , nec absque gravi dedecore fugere possis , aut quis velit uxorem vel filiam opprimere , rem magni momenti auferre , adhuc probabile est , quòd possis opponere gladium ; si invasor vicissim opponat , jam non tantum honorem , pudicitiam aut bona temporalia , sed & vitam aggreditur , pro qua conservanda occidi poterit. *Carden. 2. crisi d. 21. c. 2. art. 4. Sotus , Navarr. Less. Lug. d. 10. nu. 185.*

QUÆR. IV. Quid circa invasorem pudicitia? *R. seqq.*

10. 1. Si fœmina fugâ , clamoribus , minis , precibus aut lachrymis se ab invasore liberare possit ; certum est , quòd non liceat invasorem occidere , imò nec vulnerare ; quia hoc foret excedere moderamen inculpatæ tutelæ.

2. Si

2. Si fœmina aliter se defendere non possit, quàm occidendo violentum stupratorem, id licere præsertim, si adsit periculum consensûs (utî plerumque adest) probabilissimè docent *Sylvest. Nav. Valent. Dian. p. 2. t. 15. resol. 16. Sylv. q. 9.* Ratio est, quòd pudicitia sit magnum bonum, quod puella honesta longè præfert bonis temporalibus, pro quorum conservatione licere occidere injustum invasorem, dicitur q. seq. & insuper hîc accedit plerumque periculum consensûs seu peccati formalis. At poteritne etiam alius v. g. pater vel amicus puellæ talem stupratorem occidere? *R. Affirm.* Si aliter impedire nequeat stuprum, & puella nolit consentire; quod addo, aliàs enim certò non poterit, quia puellæ consentienti non fieret injuria.

QUÆR. V. An liceat occidere invasorem bonorum temporalium?

R. I. Non licet pro conservatione rei exigui momenti, vel pro jure inchoato, aut re nondum possessa, patet ex Prop. 31. damnata ab Innoc. XI. *Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.* 32da: *Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quæ actu possidemus, sed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus.* 33tia: *Licitum est tam heredi, quàm legatario contra injustè impediens, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & jus habenti in cathedram vel præbendam contra eorum possessionem injustè impediens.* Ratio est, quia ejusmodi res aliis mediis recuperari possunt, vel ex charitate contemni debent pro conservanda vita proximi in peccato plerumque morituri, & talis occidendi licentia Rempublicam infinitis

involveret turbationibus, sicque intelligendus videtur *S. August. Lib. 1. de lib. arbit. C. 5.* ubi dicit, eos non esse immunes à peccato, qui pro his rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti sunt.

12. *De II.* Res magni momenti, si aliter conservari vel recuperari nequeant, contra invasorem defendi possunt defensione occisivâ. Dico, si aliter recuperari nequeant; nam, si sit spes probabilis rem per Judicem recuperandi, erit saltem contra charitatem furem occidere. *Cajet. Sot. Navarr. Sylv. q. 8. Metzger n. 7.* ubi vocat communem DD. *Sporer n. 154.* id dicit esse certum, si bona non tantum sint magni momenti, sed etiam pro conservanda vita & statu valde necessaria, idque extendunt etiam ad Clericos & Religiosos; quia hi æquè ac Laici jus habent ad tuenda sua vel Monasterii bona, neque à jure prohibentur; dicunt tamen eos, si ex hac causa occidant, defectu lenitatis probabilius fieri irregulares, etsi oppositum etiam sit probabile. *Probat* 1. Quia temporalia per se sunt necessaria ad vitam conservandam, & charitas non exigit facere magnam jacturam bonorum temporalium pro vita proximi, nisi ad summum in gravi vel extrema necessitate; invasor autem non est in necessitate, sed malitia, à qua si non desistat, uti potest & debet, sibi imputet, quòd lædatur in vita. 2dò: Id exigit communis securitas, & permittitur utroque jure, *L. 4. ff. ad L. Aquil. C. interfecisti de homicid. C. olim de restit. spol.* ideòque non privatâ, sed autoritate à legibus concessâ occiduntur. 3tiò: Id probat consuetudo orbis jure gentium introducta, quâ bella geruntur solorum temporalium causa
cum

eum eade plurimorum hominum; non autem solus ille, qui actu res tuas invadit, sed & qui rebus ablatiis fugit, in fuga, antequam ad locum tutum pervenerit, occidi potest; si res aliter recuperari nequeat, quia tamdiu censeatur actualis inuasor: summa autem, pro qua conservanda quis licite occidi potest, debet esse multo major, quam ea, quæ est materia gravis furti. *Carden.* statuit pro divite 40. aureos, pro paupere, qui suis multum indiget, sufficerent auri 3. 4. vel quinque.

Dices 1mo. Non licet occidere inuasorem famæ & honoris, cum tamen bona famæ sint altioris ordinis, ergo nec inuasorem temporalium bonorum. *2do: Exod. 22.* reputatur homicida, qui furem diurnum occidit. *3. C. susceptimus de homicidio*, dicuntur peccasse, qui pro conservandis rebus transitoriis fures occiderant. *4.* Alias etiam possent occidi testes iniqui & Judex, qui cum gravissimo damno meo iniquam feret sententiam. *5.* Ordo charitatis exigit bonum vitæ præponi temporalibus. *2. Ad 1. N. C.* honor non est tam necessarius ad conservandam vitam, quam bona temporalia, & occisio calumniatoris non est medium aptum recuperandi honoris, ut supra ostensum est; *Ad 2.* Lex illa judicialis agit de foro externo, in quo occidens furem diurnum præsumitur excessisse moderamen inculpatæ tutelæ, eò quòd fur diurnus clamando, vel aliter facile abigi, aut saltem dignosci & apud judicem accusari possit; secus & ipse licite occidi poterit. *Ad 3.* Dictum C. loquitur de iis, qui excesserant moderamen. *Ad 4. N. C.* occidere testem vel judicem est contra bonum commune; eò quòd
homi-

homines meritò deterrentur à ferenda sententia & testimonio etiam justo, quod non tenet de occisione furis privati. *Ad 5.* Ordo charitatis tunc ad summum exigit vitam proximi præponi, si proximus sit in gravi vel extrema necessitate, in quali non est iniquus inuasor; Resolutio Casus satis constat ex præmissis, ea reperere superfluum duco.

CASUS XXXV.

De Bello & Duello.

PYrrhus Princeps interrogat ex Consiliariis, 1. *Qualiter liceat bellum offensive & defensivum?* 2. *Quid si causa bellandi sit dubia, vel solum probabilis, aut adsit odium, vana gloria?* 3. *An in belli socios vocari possint infideles.* 4. *An quis militare possit in bello injusto vel sub Principe Acatolico.* 5. *Quid in dubio.* 6. *An fides & pacta servanda hostibus infidelibus vel Hereticis, num in his Papa dispensare possit.* 7. *An liceat duellum ad propulsandam notam infamiae.* 8. *An ad terminandam litem.* 9. *Ad finiendum bellum.* 10. *An saltem liceat in loco condito comparere ex gravi metu, vel cum scitur pugnam esse impediendam.* 11. *Quas poenas incurrant Principes duella permittentes, duellantes, cooperantes, spectantes, Clerici.* 12. *Quid de privatione sepulturae.* 13. *An ha poena incurrantur ipso facto, & ab iis absolvere possint regulares.* 14. *Quibus casibus ista poena non incurrantur?* Pro resolut.

1. QUÆR. I. Quid & quotuplex sit bellum?

R. Bellum est pugna multitudinis contra mul-